

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

Lənkəran Dövlət Universiteti

“Təsdiq edirəm”
Tədrisin təşkili və təlim
texnologiyaları üzrə prorektor v.i.e:
_____ dos. Zaur Məmmədov
_____ “ ” _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 060702 – Aqronomluq

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmləri

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: “Meyvəçilik və subtropik bitkilər” (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 17.12.2017-ci il tarixli 1648 sayılı əmri ilə fənn proqramı kimi təsdiq edilmişdir.)

Kodu: İPF-B31

Tədris ili: IV (2024- 2025)

Semestr: VIII

Tədris yükü: Cəmi – 40 saat. Auditoriyadan kənar 26 saat; Auditoriya saatı – 14 (10 saat müəhazirə, 4 saat laboratoriya)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4

Auditoriya № 114, 314

Saat: III gün 1 saat müəhazirə, I gün 1 saat laboratoriya

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: a.ü.f.d. Abdullayev Fərman Muxtar oğlu

Məsləhət günləri və saati: III gün, Saat 12⁰⁰-14.⁰⁰

E-mail ünvanı: farman-a@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küçəsi 170 a

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Həsənov Z.M., Əliyev C.M. Meyvəçilik (dərslik), Bakı, MBM nəşriyyatı, 2007, 465 s.
2. Quliyev F.A., Abdullayev F.M. Kivi bitkisinin becərilməsinin texnologiyası, Bakı, “Müəllim”, 2009, 60 s.
3. Əliyev C.M. Meyvəçilik, Bakı, 1974.
4. Həsənov Z.M. Subtropik meyvə bitkiləri (I-II hissə), K., 1984; 1983.
5. Rəcəbli Ə.C. Azərbaycanın meyvə bitkiləri. Bakı, 1966
6. Sadıqov Ə.N., Sadıqova N.M. Azərbaycanda alma bitkisi. Bakı, 2005
7. Витовский В.Л. Плодовые растения мира. Санк-Петербург-Москва-Краснодар: Лань, 2003, 591 с.
8. Бейкер Х. Плодовые культуры: Пер. с англ./Предисл. Ф.А.Волкова. М.: Мир, 1986, 198 с.
9. Колесников В.А. и др. Плодоводство. М., 1979
10. İnternet resursları (www.agro.gov.az, www.eco.gov.az və s.)

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən “Meyvə və subtropik bitkiləri” fənninin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə/eyni vaxta başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Hazırda əhalinin ərzaq təminatının ödənilməsində problemlərin mövcud olması və onun gələcəkdə daha çox artacağı etimalı nəzərə alındığına görə, aqrar sahənin inkişaf dərəcəsi hər bir ölkənin iqtisadiyyatının və əhalinin yaşayış səviyyəsinin əsas göstəricisi sayılır və bəzi halda o, ən qabaqcıl cəbhə adlandırılaraq, müdafiyyə sistemi ilə eyni əhəmiyyətli sahə kimi dəyərləndirilərək, dövlət siyasətinə vacib prioriteti hesab edilir.

Aqrar istehsalın artırılması elmi texniki nailiyyətlərin və metərəqqi texnologiyaların tətbiqi ilə yanaşı, yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanmasından keçir. Bu isə ümumən kənd təsərrüfatı elmlərinin ana xəttini təşkil edən əkinçiliyin inkişafı ilə əlaqədardır.

Müasir meyvəçilik elmi təbiət elmlərinin əsas qanunauyğunluqlarını nəzərə almaqla, müasir intensiv bağların tələblərinə uyğun bağların salınmasını tələb edir.

Meyvə və subtropik bitkilərin əsaslarıfənni aqrar təhsil müəssisələrində aqronomluq istiqamətli ixtisaslar üzrə mütəxəssis hazırlığında əsas fənn kimi tədris olunur. Fənnin tərkibinə aşağıdakı əsas bölmələr daxildir:

1. M Subtropik texniki bitkilərin xalq təsərrüfatında əhəmiyyəti, meyvəçiliyin tarixi və inkişaf yolları;
2. Meyvə və subtropik bitkilərin bioloji əsasları, meyvə bitkilərinin mənşə mərkəzləri və onların bioloji formaları;
3. Meyvə və subtropik bitkilərin aqrotexnikası, meyvə bitkilərinin əkin materialının istehsalı texnologiyası, meyvə-giləmeyvə bitkilərinin çoxaldılmasının bioloji əsasları;
4. Meyvə və subtropik bitkilərin istehsalı texnologiyası, meyvə bağının layihələndirilməsi və təşkili, meyvə bağına qulluq;
5. Xüsusi meyvəçilik, tumlu meyvə bitkiləri, çəyirdəkli, qərzəkli, subtropik və sitrus meyvə bitkilərinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri;
6. İntensiv meyvə bağlarının salınmasının əsas xüsusiyyətləri və onların təşkili qaydaları.

Bu bölmələrdə torpağın münbitliyinin artırılması və becərilən meyvə-giləmeyvə bitkilərinin məhsuldarlığının yüksəldilməsi ilə torpaqdan səmərəli istifadə qaydaları öyrənilməsinə görə, meyvəçilik fənninin nəzəri əsası kimi təqdim olunur.

Meyvə və subtropik bitkilərin fənni-aqronomluq, meyvə tərəvəzçilik, bitki mühafizəsi, aqrokimya və torpaqşünaslıq ixtisaslı qruplara əsas fənn, aqrar iqtisadiyyat və mühəndislik üzrə yeni ixtisas qruplarında isə seçmə fənn kimi tədris olunur. Fənnin əsas obyekti "meyvə-giləmeyvə" bitkiləridir.

Meyvə və subtropik bitkilərin əsaslarınəzəri və metodoloji əsasını fundamental tətbiqi elmlər: biologiya, fizika və kimya təşkil edir. Meyvəçilik həmçinin bitkiçilik, torağşünaslıq, aqrokimya, botanika, bitki fiziologiyası, mikrobiologiya, meliorasiya, meteorologiya, seleksiya və toxumçuluq, fitopatologiya, entomologiya və s. kimi digər aqronomiya elmləri ilə sıx əlaqədardır.

Fənnin tədrisində məqsəd: - Meyvə və subtropik bitkilərindən səmərəli istifadə məqsədilə müəyyən edilmiş və elmi əsaslandırılmış aqrotexnologiyaların öyrənilməsi və müasir metodlarla yeni meyvə-giləmeyvə bağlarının salınması, onlara qulluq qaydalarının sistemli qurulmasında tələbənin təfəkkürünü formalaşdırmaqdan ibarətdir.

Tələbə fənni tam öyrənməklə: - meyvə bitkilərinin morfoloji təsvirini; meyvə-giləmeyvə bitkilərinin böyümə və inkişafını; onların böyümə və inkişafında xarici mühit şəraitinin rolunu; meyvə bitkilərinin çoxaldılmasının bioloji əsaslarını meyvə istehsalı texnologiyasını; bağın layihələndirilməsi və təşkili; məhsuldar bağlara düzgün qulluq işlərini bacarmaq imkanı əldə edir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik burcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır. Tələbələrə bilini 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 ballı tələbə semestr ərzində, 50 ballı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhflərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal – tələbənin suala cavabı yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən aşağı olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

Bal	Qiymət	
	Sözlə	Hərflə
91 - 100 bal	əla	A
81 - 90 bal	çox yaxşı	B
71 - 80 bal	yaxşı	C
61 - 70 bal	kafi	D
51 - 60 bal	qənaətbəxş	E
51 – baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim planı: Mühazirə 10 saat, laboratoriya 4 saat. Cəmi 14 saat

No	Mühazirə mövzuları	Mühazirə	Tarix
1	Mövzu-1: Giriş. Meyvəçilik fənninin predmeti, şəraiti və vəzifələri, xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti, tarixi inkişaf yolları Plan: 1. Meyvəçilik fənninin predmeti. 2. Meyvəçilik fənninin vəzifələri. 3. Meyvəçilik fənninin bölmələri. 4. Meyvəçiliyin xalq təsərrüfatında əhəmiyyəti. 5. Meyvəçiliyin dünyada inkişaf tarixi 6. Azərbaycanda meyvəçiliyin inkişaf tarixi 7. Meyvəçilikdə intensivləşmənin yolları Ədəbiyyat: 1, 3, 5	2	
2	Mövzu-2: Sutropik meyvə bitkilərinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri Plan: 1. Qışda yarpaqlarını tökən subtropik meyvə bitkilərinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri 2. Qışda yarpaqlarını tökməyən subtropik meyvə bitkilərinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri Ədəbiyyat: 2, 3, 6, 8	2	

3	Mövzu-3: Sitrus meyvə bitkiləri Plan: 1. Sitrus meyvə bitkiləri haqqında məlumat 2. Sitrus meyvə bitkilərinin botaniki qruplaşdırılması 3. Limon bitkisinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri 4. Naringi bitkisinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri	2	
4	Mövzu-4: Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin böyümə və inkişafında xarici şəraitin rolu Plan: 1. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin inkişafına iqlim amillərinin təsiri 2. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin böyüməsinə edafit amillərinin təsiri 3. Oroqrafik amillərin meyvə bitkilərinin inkişafına təsiri 4. Meyvə bitkilərinin inkişafına biotik və antropik amillərin təsiri	2	
5	Mövzu-5. Zeytunun kimyəvi tərkibi, botaniki və bioloji xüsusiyyətləri Plan: 1. Zeytunun kimyəvi tərkibi və qidalılıq dəyəri. 2. Zeytun bitkisinin botaniki təsviri. 3. Zeytunun bioloji xüsusiyyətləri. 4. Zeytunun agroekoloji xarakteristikası	2	
Cəmi:		10	

№	Laboratoriya işləri	Saat
1	Qışda yarpaqlarını tökən subtropik meyvə bitkilərinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri	2
2	Oroqrafik amillərin meyvə bitkilərinin inkişafına təsiri	2
Cəmi:		4

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

“Meyvə və subtropik bitkilərin əsasları” fənnini mənimsəməklə, meyvəçiliyin əhəmiyyəti, tarixi, inkişafı və meyvəçilik sistemlərinin zonal xüsusiyyəti, dünya ölkələrində intensiv meyvəçilik sistemləri, habelə müasir və intensiv bağçılıq sistemləri üzrə nəzəri və praktik əsasları müəyyənləşdirmək asanlaşır.

XII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri.

1. Subtropik bitkilərin yerüstü və yeraltı sisteminin morfoloji və bioloji xüsusiyyətlərini, fizioloji funksiyalarını;
2. Subtropik bitkilərin böyüməsi və formalaşmasının qanunauyğunluqlarını;
3. Xarici mühit amillərinin subtropik bitkilərin boyuna, məhsuldarlığına və məhsulun keyfiyyətinə təsirini, təbiətdə və insan həyatında bu bitkilərin əhəmiyyətini.

XIV. Kollektiv sualları:

1. Meyvəçilik fənninin predmeti.
2. Meyvəçilik fənninin vəzifələri.
3. Azərbaycanda meyvəçiliyin inkişaf tarixi
4. Qışda yarpaqlarını tökən subtropik meyvə bitkilərinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri
5. Sitrus meyvə bitkiləri haqqında məlumat
6. Limon bitkisinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri
7. Naringi bitkisinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri

8. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin inkişafına iqlim amillərinin təsiri
9. Oroqrafik amillərin meyvə bitkilərinin inkişafına təsiri
10. Zeytunun bioloji xüsusiyyətləri.

XV. İmtahan sualları:

I blok

1. Meyvəçilik fənninin predmeti.
2. Meyvəçilik fənninin vəzifələri.
3. Meyvəçilik fənninin bölmələri.
4. Meyvəçiliyin xalq təsərrüfatında əhəmiyyəti.
5. Meyvəçiliyin dünyada inkişaf tarixi

II blok

6. Azərbaycanca meyvəçiliyin inkişaf tarixi
7. Meyvəçilikdə intensivləşmənin yolları
8. Subtropik bitkiləri haqqında ümumi məlumat
9. Quru subtropik bitkilərinin əsas xüsusiyyətləri
10. Rütubətli subtropik bitkilərinin bioloji xüsusiyyətləri

III blok

11. Qışda yarpaqlarını tökən subtropik meyvə bitkilərinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri
12. Qışda yarpaqlarını tökməyən subtropik meyvə bitkilərinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri
13. Sitrus meyvə bitkiləri haqqında məlumat
14. Sitrus meyvə bitkilərinin botaniki qruplaşdırılması
15. Limon bitkisinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri

IV blok

16. Naringi bitkisinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri
17. Naringi və limon bitkilərinin sortları haqqında məlumat
18. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin inkişafına iqlim amillərinin təsiri
19. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin böyüməsinə edafit amillərinin təsiri
20. Oroqrafik amillərin meyvə bitkilərinin inkişafına təsiri

V blok

21. Meyvə bitkilərinin inkişafına biotik və antropik amillərin təsiri
22. Zeytunun kimyəvi tərkibi və qidalılıq dəyəri.
23. Zeytun bitkisinin botaniki təsviri.
24. Zeytunun bioloji xüsusiyyətləri.
25. Zeytunun agroekoloji xarakteristikası

“Meyvə və subtropik bitkilərin əsasları”fənninin sillabusu 060702 – “Meyvə və subtropik bitkilərin əsasları” ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus “Aqrar elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (“23” may 2025-ci il, protokol № 09).

Fənn müəllimi:

dos.F.M.Abdullayev

Kafedra müdiri:

dos.İ.C.Kərimov